

**Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 20.051.171
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника
доктору медичних наук,
професору Остапяку Зіновію
Миколайовичу (76018, м. Івано-
Франківськ, вул. Шевченка, 57)**

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата медичних наук, доцента, професора кафедри терапії, реабілітації та морфології Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

Аравіцької Марії Геннадіївни

на дисертаційну роботу **Парцяя Олега Степановича**

«Корекція показників геріатричного статусу в осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням засобами фізичної терапії»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Актуальність теми.

В умовах прогресуючого старіння населення України зростає кількість осіб похилого віку з дегенеративними ураженнями кульшового суглоба, що потребують оперативного лікування шляхом тотальної артропластики.

Разом із тим, поєднання післяопераційного стану з ожирінням суттєво ускладнює перебіг відновного періоду, негативно впливає на показники мобільності, рівень функціональної незалежності, толерантність до фізичного навантаження та загальний геріатричний статус пацієнтів. Ожиріння як фактор ризику асоціюється з підвищеним навантаженням на ендопротез, ризиком

вторинних ускладнень, зниженням ефективності стандартних програм реабілітації.

У сучасній науковій літературі недостатньо уваги приділено обґрунтуванню диференційованих програм фізичної терапії для осіб похилого віку з коморбідною патологією після тотальної артропластики кульшового суглоба. Особливо актуальним є питання комплексної оцінки та корекції саме показників геріатричного статусу як інтегральної характеристики фізичного, функціонального та соціального стану пацієнта.

Таким чином, обрана тема є своєчасною та обґрунтованою, відповідає сучасним тенденціям розвитку геріатрії, ортопедії та фізичної терапії, а результати роботи мають важливе значення для удосконалення реабілітаційних підходів і підвищення якості життя осіб похилого віку, що робить дослідження Парця О.С. актуальним та сучасним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана згідно з планом науково-дослідних робіт Карпатського національного університету імені Василя Стефаника; є фрагментом дослідження «Покращення функціонального стану, якості життя та корекція патологічних станів різного походження засобами терапії та реабілітації», № державної реєстрації 0123U01534. Роль Парця О.С. полягала в систематизації теоретичних відомостей щодо особливостей ожиріння як чинника, що впливає на результати артропластики, зокрема в осіб старших вікових груп, а також застосування засобів фізичної терапії у таких пацієнтів, у розробці комплексної програми фізичної терапії, у її практичному впровадженні, статистичній обробці та аналізі отриманих результатів.

Ступінь обґрунтування наукових положень і висновків, які сформульовані у дисертації. Основний зміст дисертації висвітлено в 3 наукових статтях у фахових журналах, 1 – в виданні, яке індексується

наукометричною базою Scopus та апробовано на 5 міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Оцінка змісту дисертації. Дисертація Парця О.С. складається з анотації, вступної частини та п'яти розділів, загальних висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 209 сторінок, з них основного тексту 135. Дисертація містить 13 рисунків, 28 таблиць та 3 додатки на 36 сторінках. Список використаних джерел містить 152 найменування.

У вступі наведено актуальність обраної теми, зв'язок дисертаційної роботи з науковим планом науково-дослідних робіт Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, зазначені мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження, наукова новизна одержаних результатів дисертації та практичне значення роботи, особистий внесок здобувача, апробацію результатів дослідження, структуру дисертації.

У першому розділі дисертант аналізує сучасні погляди на реабілітацію осіб з наслідками артропластики кульшового суглоба та ожирінням. У розділі розглянуто особливості ожиріння як чинника, що впливає на результати артропластики, коморбідність ожиріння, захворювань суглобів, геріатричної патології у пацієнтів старших вікових груп в контексті реабілітаційного втручання, перспективні напрями комплексної реабілітації осіб старших вікових груп з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням.

У другому розділі наведено методики обстеження пацієнтів, які характеризували стан здоров'я в осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням. Детально представлено організацію дослідження – його етапи, контингент, критерії включення та виключення, принципи поділу на групи дослідження, біоетичні принципи.

Третій розділ присвячений висвітленню результатів, отриманих при обстеженні в осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики

кульшового суглоба та ожирінням. Проаналізовані оброблені статистичними методами результати дослідження засвідчили погіршення стану досліджуваного контингенту хворих порівняно з умовно здоровими особами та особами з нормальною масою тіла та ендопротезованим кульшовим суглобом за параметрами оцінювання стану оперованої кінцівки, структурних маркерів стану жирової та м'язової тканин. У них було виявлено зміни параметрів функціональних показників геріатричних синдромів та зниження якості життя.

Четвертий розділ містить докладну інформацію щодо принципів створення апробованої програми фізичної терапії та докладний опис її складових частин та методичні особливості їх застосування, етапи дослідження. Для пацієнтів було розроблено програму фізичної терапії тривалістю три місяці. Її ключовими компонентами стали тренування на підвісній системі «Redcord NEURAC», пропріоцептивна нейром'язова фасилітація, терапевтичні вправи (амбулаторні, самостійні, телереабілітація) та освітній компонент. Програма була спрямована не лише на ортопедичну корекцію, а й на поліпшення геріатричних показників. Всі застосовані методи фізичної терапії мають науково доведену ефективність, обґрунтовані з позицій застосування діагностованих патологічних станів, є сучасними та відтворюваними в умовах інших реабілітаційних закладів.

У п'ятому розділі подано порівняння отриманих після впровадження розробленої програми показників відносно вихідного результату, показників контрольної групи (відносно здорових осіб) та показників групи осіб з нормальною масою тіла та ендопротезованим кульшовим суглобом, яка відновлювалась згідно принципів відповідного клінічного протоколу. Впровадження розробленої програми фізичної терапії для осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням сприятливо вплинуло на стан їх здоров'я (визначено статистично значуще покращення відносно вихідних даних за більшістю досліджуваних показників).

Висновки узагальнюють отримані у процесі дослідження дані. Список літератури сформований з сучасних іноземних джерел, із аналізом робіт провідних українських вчених в галузі реабілітації пацієнтів з ортопедичною, ендокринологічною та геріатричною патологією.

Додатки містять докладний опис опитувальників та шкал, застосованих у роботі; довідки впровадження дисертаційного дослідження, список дисертаційних праць здобувача.

Дисертація є самостійним науковим дослідженням, містить власні авторські висновки. Викладені в дисертації наукові результати отримано здобувачем особисто.

Зміст наукової новизни дослідження науково-теоретичних засад для створення комплексної програми фізичної терапії для осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням, спрямованої на корекцію їх геріатричного статусу. Вперше на підставі аналізу динаміки клінічного перебігу наслідків тотальної артропластики кульшового суглоба та геріатричного статусу в осіб похилого віку з ожирінням науково обґрунтовано та апробовано комплексну програму фізичної терапії в довготривалому періоді реабілітації, визначальними особливостями якої є виконання реабілітаційного тренування на підвісній системі «Redcord NEURAC», пропріоцептивна нейром'язова фасилітація, терапевтичні вправи, освітній компонент. Комплексна програма фізичної терапії побудована з метою корекції ознак наслідків тотальної артропластики кульшового суглоба не тільки з позицій ортопедичної реабілітації, але й з точки зору корекції геріатричного статусу.

Практична значущість полягає у створенні науково обґрунтованої комплексної програми фізичної терапії для осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням, що сприяло

покращенню їх геріатричного статусу; а також у визначенні критеріїв вибору, послідовності, дозування та параметрів застосування засобів фізичної терапії.

Практичні розробки дисертаційного дослідження використані у діяльності Центру реабілітації комунального некомерційного підприємства «Обласна клінічна лікарня Івано-Франківської обласної ради», відділення реабілітації Товариства з обмеженою відповідальністю «К-ДЦ».

Теоретико-методичні розробки дослідження використовуються у навчальному процесі кафедри фізичної та реабілітаційної медицини Івано-Франківського національного медичного університету; кафедри терапії, реабілітації та морфології Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Запропоновану комплексну програму фізичної терапії доцільно впроваджувати у практичну діяльність фізичних терапевтів, ерготерапевтів, лікарів фізичної та реабілітаційної медицини, а також інших фахівців мультидисциплінарної реабілітаційної команди в спеціалізованих реабілітаційних відділеннях і центрах ортопедичного, травматологічного, терапевтичного, геріатричного та загального профілю.

Стиль та мова дисертації. Дисертація написана українською мовою з дотриманням вимог щодо викладу наукового тексту. Дисертаційна робота Парцяя Олега Степановича оформлена згідно вимог МОН України.

За результатами аналізу тексту дисертації та публікацій не виявлено ознак академічного плагіату, елементів фальсифікації. Автор використовує посилання на свої наукові публікації, дослідження інших науковців та інші джерела, що свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності.

Зауваження до змісту та тексту дисертації:

- У роботі опис та обговорення таблиць є дуже об'ємними, що дещо ускладнює їх сприйняття, доцільним би був більш лаконічний опис.
- Доцільним було б глибше проаналізувати питання взаємозв'язку ожиріння та змін геріатричного статусу, можливо за рахунок кореляційного аналізу.
- Доцільним було б представити клінічні приклади або кейси для кращої ілюстрації результатів.
- Потребує уточнення, чи вели пацієнти щоденник харчування чи яким іншим чином обліковувались зміни у харчуванні.

У порядку дискусії також хотілося почути відповіді на такі запитання:

1. Яку роль у процесі відновлення таких пацієнтів в амбулаторному або стаціонарному періодах реабілітації відігравала або може відігравати мультидисциплінарна реабілітаційна команда?

2. Які саме компоненти запропонованої програми фізичної терапії мали найбільший вплив на покращення показників геріатричного статусу?

Однак, наявність зазначених зауважень не впливає на загальну позитивну оцінку дисертації Парця О.С. Сформовані зауваження є дискусійними та орієнтовані на фокусування подальших наукових досліджень визначеної проблематики.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дослідження Парця О.С. є завершеною, самостійною працею, яка виконана на високому науковому рівні та у повному обсязі вирішує поставлені завдання. У ньому отримано нові обґрунтовані та достовірні результати, які є суттєвими при створенні більш ефективної системи фізичної терапії осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням.

Вважаю, що дисертація Парцея Олега Степановича «Корекція показників геріатричного статусу в осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням засобами фізичної терапії» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії КМУ» від 12.01.2022 № 44 (зі змінами) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), а Парцей Олег Степанович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 227 – Фізична терапія, ерготерапія.

Рецензент:

кандидат медичних наук, доцент,
професор кафедри терапії,
реабілітації та морфології
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Марія АРАВІЦЬКА